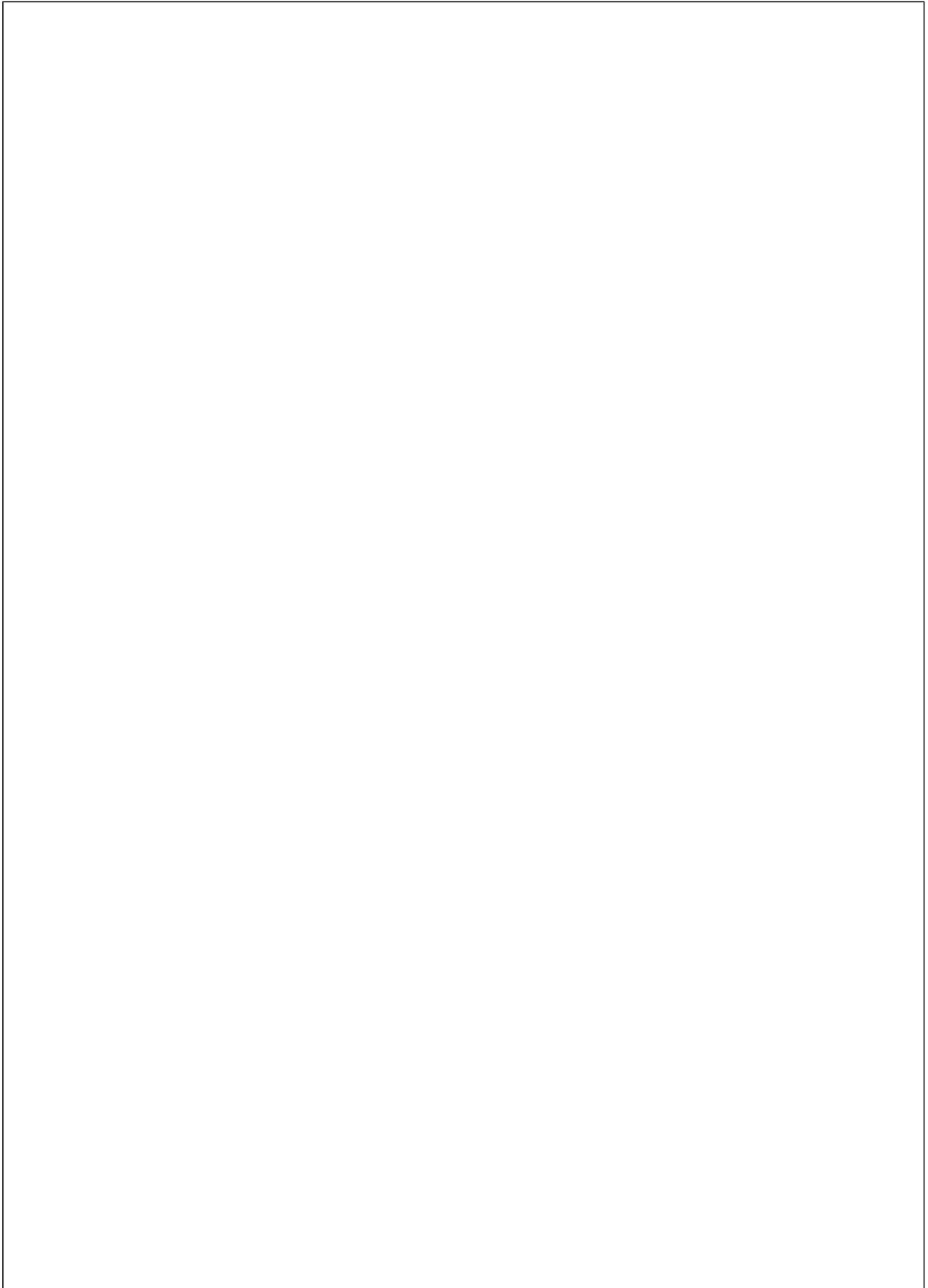

Instytut Pamięci Narodowej - Opole

<https://opole.ipn.gov.pl/opo/aktualnosci/249726,Przerwane-losy-Z-Kresow-Wschodnich-na-Slask-Podsumowanie-konferencji-naukowej-w-.html>
30.10.2026, 12:30

„Przerwane losy... Z Kresów Wschodnich na Śląsk”. Podsumowanie konferencji naukowej w Opolu

W dniach 22-23 października w Instytucie Śląskim w Opolu odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Przerwane losy... Z Kresów Wschodnich na Śląsk”, zorganizowana przez Delegaturę Instytutu Pamięci Narodowej w Opolu oraz Instytut Śląski. Wydarzenie zainaugurowało cykl „Dziedzictwo Kresów Wschodnich”.

22.10.2026

Konferencję otworzyli dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu dr hab. Kamil Dworaczek oraz dyrektor Instytutu Śląskiego dr Bartosz Kuświk. W wystąpieniach inauguracyjnych podkreślono znaczenie badań nad losami Kresowian, którzy po II wojnie światowej musieli opuścić swoje rodzinne strony i rozpocząć życie w nowej rzeczywistości.

Dr hab. Kamil Dworaczek zwrócił uwagę, że choć pełne odtworzenie przeszłości nie jest możliwe, kolejne badania pozwalają coraz lepiej poznać doświadczenia przesiedleńców i ich sposoby odnajdywania się na ziemiach zachodnich. Dr Bartosz Kuświk zachęcił natomiast do spojrzenia na „przerwane losy” nie tylko przez pryzmat utraconych domów, lecz także historii instytucji, parafii, zakonów i wspólnot, które przeniosły na Śląsk część swojego dotychczasowego dziedzictwa.

Od indywidualnych biografii do historii wspólnot

Pierwszego dnia obrad uczestnicy wysłuchali referatów poświęconych zarówno indywidualnym losom osób przesiedlonych, jak i szerszym przemianom społecznym i kulturowym. Wystąpienia dotyczyły m.in. prof. Tadeusza Malarskiego, dziennikarza Zbigniewa Nietykszy oraz Władysława Załogowicza – lwowskiego harcerza i żołnierza podziemia niepodległościowego. Podjęto również zagadnienie obecności Kresowian w życiu teatralnym Górnego Śląska.

W kolejnych sesjach przybliżono m.in. lwowskie korzenie i śląskie losy Wojciecha Kilara, doświadczenia przesiedleńcze Krystyny Dobosiewicz oraz problem budowania nowej tożsamości w twórczości Jana Brzozy. Referenci analizowali także losy żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych mieszkających na terenie powiatów kluczborskiego i namysłowskiego, poddanych inwigilacji przez aparat bezpieczeństwa, oraz dzieje Fryderyka Złotnickiego w kontekście przesiedleń, działalności religijnej i represji komunistycznych.

Istotne miejsce w programie zajęły zagadnienia pamięci o Kresach, doświadczeń osób zmuszonych do opuszczenia rodzinnych stron oraz dziedzictwa religijnego i kulturowego, które zostało przeniesione na Śląsk. Omawiano m.in. wspomnienia Kresowian, losy wspólnot osiadłych na nowych terenach, a także świadectwa związane z postacią księdza infułata Stanisława Turkowskiego.

Wystawa o drodze z Kresów na ziemie zachodnie i północne

Jednym z wydarzeń towarzyszących konferencji było otwarcie wystawy „Z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej na Ziemie Zachodnie i Północne”. Ekspozycja przybliży historię przymusowych migracji po II wojnie światowej oraz doświadczenia ludzi, którzy w wyniku zmian granic i

powojennej sytuacji politycznej musieli opuścić swoje domy i budować życie w nowych miejscach.

Słowo wprowadzające wygłosił Krystian Chrobak z Delegatury IPN w Opolu. Wystawa stanowiła ważne dopełnienie naukowych rozważań, pozwalając spojrzeć na historię przesiedleń również przez pryzmat świadectw, pamięci i indywidualnych doświadczeń.

Przerwane biografie i zachowane dziedzictwo

Drugi dzień konferencji poświęcono m.in. losom kresowych wspólnot zakonnych, doświadczeniu przesiedlenia oraz odbudowywaniu życia religijnego i społecznego na nowych ziemiach. W referatach przedstawiono historię Lwowianek ze Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej, wypędzenie benedyktynek łacińskich ze Lwowa, wspomnienia Leonili Dobrowolskiej oraz działalność zgromadzeń zakonnych na Dolnym Śląsku w pierwszych latach powojennych.

Badacze podjęli również temat wykorzystania źródeł archiwalnych w dokumentowaniu historii Kresowian na Śląsku Opolskim. Zwrócono uwagę na losy wizerunków maryjnych przywiezionych z Kresów, które dla wielu przesiedleńców stały się ważnymi znakami ciągłości religijnej, przywiązania do utraconych stron i zachowania wspólnotowej tożsamości.

Ważnym zagadnieniem była trauma związana z przymusowym opuszczeniem rodzinnych miejscowości i koniecznością osiedlenia się w nieznanym otoczeniu. Wystąpienia obejmowały również analizę losów Polaków w świetle historiografii ukraińskiej i źródeł sowieckich oraz problem dokumentowania biografii osób dotkniętych powojennymi migracjami.

Pamięć o Kresach i jej przekaz kolejnym pokoleniom

Znaczną część drugiego dnia obrad poświęcono współczesnym formom upamiętniania Kresowian. Referenci omawiali międzypokoleniowy przekaz pamięci, działalność instytucji kultury oraz inicjatywy służące dokumentowaniu i popularyzowaniu historii Polaków przesiedlonych po II wojnie światowej.

W tym kontekście przedstawiono m.in. zagadnienia związane z upamiętnieniami Kresowian na Śląsku, projektami Muzeum Wsi Opolskiej oraz rolę Instytutu Śląskiego w zachowywaniu kresowego dziedzictwa. Dyskusje pokazały, że pamięć o Kresach jest nie tylko świadectwem przeszłości, lecz także ważnym elementem lokalnej i rodzinnej tożsamości.

Konferencję uzupełniły warsztaty dla nauczycieli poświęcone edukacji o Kresach, odkrywaniu historii rodzinnych oraz tworzeniu domowych archiwów. Ich celem było zwrócenie uwagi na możliwości wykorzystania rodzinnych dokumentów, fotografii i relacji świadków w pracy edukacyjnej oraz przekazywaniu wiedzy o przeszłości kolejnym pokoleniom.

Pierwszy dzień wydarzenia zakończył pokaz filmu „Wielkie Galicjanki” i spotkanie z reżyserem Piotrem Szalszą. Projekcja stała się okazją do dalszej rozmowy o historii i kulturze Galicji oraz o ludziach, których losy współtworzyły jej dziedzictwo.

Historia, która nadal kształtuje współczesność

Dwa dni konferencji „Przerwane losy... Z Kresów Wschodnich na Śląsk” pokazały, jak złożone były następstwa powojennych przesiedleń. Utrata rodzinnych stron oznaczała dla wielu Polaków konieczność rozpoczęcia życia od nowa, ale nie prowadziła do całkowitego zerwania z przeszłością. Na Śląsk przybywali ludzie, którzy przywozili ze sobą pamięć, tradycje,

doświadczenia, wartości religijne i kulturowe oraz więzi społeczne.

Konferencja stworzyła przestrzeń do wymiany wyników badań i doświadczeń przedstawicieli różnych ośrodków naukowych oraz instytucji zajmujących się historią i upamiętnianiem dziedzictwa Kresów Wschodnich. Podkreśliła również znaczenie łączenia badań naukowych, analizy źródeł, świadectw osobistych i działań edukacyjnych.

Wydarzenie zorganizowane przez Delegaturę IPN w Opolu i Instytut Śląski pokazało, że badanie „przerwanych losów” to nie tylko próba odtworzenia historii utraconych ojczyzn, lecz także opowieść o ciągłości pamięci, odbudowie wspólnot i wkładzie Kresowian w kształtowanie powojennego oblicza Śląska.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Opole

Opole

Kresy

Konferencja naukowa